

PARA | HABER

Ekonomi

2018'de yüzde 2.6 büyüdü

Türkiye ekonomisi zorlu yıl olan 2018'de bile yüzde 2.6 büyümeyi başardı. Büyümeye en büyük katkı ihracattan geldi. Ekonomistler, 2019'un ılımlı bir toparlanmayla tamamlanmasını bekliyor... HÜLYA GENÇ SERTKAYA /hulya.genc@paradergi.com.tr

TÜRKİYE ekonomisi döviz kuru üzerinden yapılan operasyonlara rağmen 2018'de yüzde 2.6 büyüdü. Büyümeye en büyük katkı ihracattan geldi. 2018'de mal ve hizmet ihracatı yüzde 7.5 artarken, hanehalkı nihai tüketim harcamaları yüzde 1.1, devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 3.6 artış gösterdi. Gayrisafi sabit sermaye oluşumu olarak ifade edilen yatırım harcamaları ise 2018'de bir önceki yıla göre yüzde 1.7 geriledi. 2018'de kişi başı gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH) 9 bin 632 dolar oldu. Türkiye ekonomisi yılın son çeyreğinde ise piyasa beklentileri çerçevesinde yüzde 3 daraldı. 2019 geneli itibarıyla ekonomik büyümenin pozitif tarafta kalacağına dikkat çeken ekonomistler, yılın ikinci yarısında baz etkisinin olumlu katkısı ve finansal piyasalardaki dalga boyunun azalmasının da etkisiyle ılımlı bir toparlanma beklediklerinin altını çiziyorlar. Kur dalgalanması ve yüksek faiz oranları ile karşı karşıya kalınan 2018 yılını her şeyi rağmen yüzde 2.6'lık büyüme ile kapatılmasının Türkiye'nin dayanıklılığını bir kez daha ortaya koyduğunu vurgulayan iş dünyası ise ekonominin potansiyel büyümesini en kısa sürede geri döneceği görüşünde.

SANAYİ KATMA DEĞERİ YÜZDE 1.1 ARTTI

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) geçen hafta 2018 dördüncü

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak

çeyrek dönemsel GSYH verilerini açıkladı. Üretim yöntemine göre dört dönem toplamıyla elde edilen yıllık GSYH, zincirlenmiş hacim endeksi olarak (2009=100), 2018'de bir önceki yıla göre yüzde 2.6 arttı. Cari fiyatlarla GSYH, 2018'de bir önceki yıla göre yüzde 19.1 artarak 3 trilyon 700 milyar 989 milyon TL oldu. GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde, 2018'de zincirlenmiş hacim endeksi olarak tarım sektörünün katma değeri yüzde 1.3, sanayi sektörünün yüzde 1.1 artarken, inşaat sektörünün ise yüzde 1.9 azaldı. Ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörünün katma değeri ise yüzde 5.6 artış gösterdi. 2018'de kişi başına GSYH cari fiyatlarla bir önceki yıla göre 6 bin 782 TL artışla 45 bin 463 TL'ye yükseldi. Dolar cinsinden kişi başına gelir ise 9 bin 632 dolar oldu.

GSYH zincirlenmiş hacim endeksi olarak 2018 dördüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3 azaldı. Zincirlenmiş hacim endeksi olarak tarım sektörü toplam katma değeri yüzde 0.5, sanayi sektörü yüzde 6.4 ve inşaat sektörü yüzde 8.7, hizmetler sektörü yüzde 0.3 azaldı. Takvim etkisinden arındırılmış GSYH zincirlenmiş hacim endeksi, dördüncü çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 3.2 azalırken, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH zincirlenmiş

hacim endeksi bir önceki çeyreğe göre yüzde 2.4 küçüldü.

İHRACAT LOKOMOTİF OLDU

Yerleşik hanehalklarının ve hanehalkına hizmet eden kar amacı olmayan kuruluşların (HHKOK) toplam nihai tüketim harcamaları, 2018'de bir önceki yıl zincirlemiş hacim endeksine göre yüzde 1.1, devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 3.6 artarken, gayrisafi sabit sermaye oluşumu ise yüzde 1.7 azalış gösterdi. Hanehalkı nihai tüketim harcamaları, 2018'in dördüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 8.9 daraldı. Devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 0.5 artarken gayrisafi sabit sermaye oluşumu yüzde 12.9 azaldı.

2018'de bir önceki yıl zincirlemiş hacim endeksine göre mal ve hizmet ihracatı yüzde 7.5 arttı, ithalat yüzde 7.9 azaldı. Mal ve hizmet ihracatı, 2018'in dördüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 10.6 artarken ithalatı ise yüzde 24.4 azaldı. İşgücü ödemeleri 2018'de yüzde 18.6 artarken, net işletme artışı/karma gelir yüzde 18.7 arttı. İşgücü ödemeleri, dördüncü çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 16.5, net işletme artışı/karma gelir yüzde 10.6 artış gösterdi.

"EN KÖTÜ GERİDE KALDI"

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak iktisadi faaliyette en kötünün geride kaldığını vurgulayarak, "2018 son çeyrek büyümesi yüzde -3 olarak piyasa beklentileri doğrultusunda gerçekleşmiştir. Büyümede en kötü beklentiler gerçekleşmemiştir" ifadelerini kullandı. Albayrak sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada geçen yılın son çeyreğinde görülen daralmaya rağmen net dış talebin büyümeye yüzde 9.7 puan pozitif katkı sağlamasının dengelenme süreci-

Prof. Dr. Murat ŞEKER / İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi

"İkinci çeyrekte hızlı toparlanma olabilir"

Bir yandan yüksek enflasyon bir yandan daralmanın görülmesi akla slumpflasyon olgusunu getiriyor. Ancak bu duruma benzer bir dönem 2016'da da yaşanmış, sonrasında toparlanma görülmüştü. Bu sefer ilk çeyrekte olmasa bile ikinci çeyrekte birlikte hızlı bir toparlanma başlayabileceğini düşünüyorum. Sanayi üretiminde her ne kadar önceki aya göre yüzde 1'lik artış gözlenirse de düşüş devam ediyor. Önümüzdeki dönemde de daralma trendinin devam edeceğini düşünüyorum.

nin öngörüldüğü şekilde devam ettiğinin önemli bir işareti olduğunu vurguladı. 2019'a ait güncel verilerin, ekonominin hızlı bir toparlanma eğilimine girdiğini,

büyümedeki yavaşlamanın geçici bir durumu yansıttığını ve ılımlı toparlanma eğiliminin başladığına işaret ettiğini dile getiren Albayrak, artan ihracat ve turizm gelirlerinin büyümeyi besleyen ana kalemler olacağını kaydetti.

İŞ DÜNYASI İYİMSER

İş dünyası da ekonominin potansiyel büyümesine en kısa sürede geri döneceği görüşünde. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı İsmail Güllü, ihracatın deyim yerinde ise büyümeyi tek başına sırtladığını vurgulayarak, açık kur saldırılarına rağmen, yıl genelinde yüzde 2.6 büyümenin Türkiye ekonomisinin temellerinin ne denli güçlü olduğunu ortaya koyduğunu ifade etti. Güllü net ihracatın son çeyrekte büyümeye 8.4 puanlık katkı verdiğini belirtti. Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Başkanı Nail Olpak ise, Türkiye'nin yaşanan sıkıntılara rağmen 2018'de büyümesini sürdürdüğünü vurgulayarak, yılın son çeyreğinde görülen daralmaya rağmen net dış talep büyümeye büyük ölçüde pozitif katkı sağladığını belirtti. Olpak, "2019'dan umutluyuz" dedi. Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) Başkanı Abdurrahman Kaan, 2019'da Türkiye ekonomisinin yavaş fakat istikrarlı bir şekilde büyümeye devam edeceğini öngörüsünü paylaştı. 2018 büyümesini "moral verici bir oran" olarak ifade eden İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagic, ekonomik aktivitenin son çeyrekte çok daha iyi olduğunun görüldüğünü vurguladı. Şimdi 2019'a yoğunlaşma zamanı olduğunu belirten Avdagic, "Yerel seçimlerin ardından seçimsiz dört yıl var. Bu Türkiye için çok büyük bir yapısal reform fırsatı anlamına geliyor" dedi.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan da 31 Mart seçimlerinden sonraki seçimsiz dönemin iyi değerlendirilmesi gerektiği görüşünde.

Prof. Dr. Burak ARZOVA / Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi

"Dipten dönüş başladı"

Yaşanan, reel sektör ağırlıklı bir sıkıntı. O nedenle toplumun tüm kesimleri tarafından hissediliyor. Sanayideki iyileşmenin sağlanabilmesi için ise öncelikle sektör oyuncularının ekonomiye güveninin artması, sonrasında piyasanın tüm kesimlerinin birbirlerine güven duyması gerekiyor. Bunun için ise istikrarlı bir kur, artan harcama ve öngörülebilir bir gelecek lazım. İthalatın düşüşüne bağlı olarak cari açığa meydana gelen düşüklüğün en önemli tarafı, buradan kura

baskı gelmeyecek olması. Benim beklentim 11 ila 14 milyar dolar arasında yıllık cari açık. Bu finanse edilebilir bir tutar. Ocak 2019 sanayi üretim rakamlarına baktığımızda, dipten küçük bir dönüşün olduğunu görüyoruz. Bunlar bebek adımları ve bize söylediği, geri dönüşün 'V' şeklinde değil 'U' şeklinde olacağı yönünde.

◆ **Erdal Bahçivan**, "ISO KOZA Girişim Hızlandırma Programı ile vereceğimiz eğitim ve mentörlüklerle girişimciler geleceğin sanayicilerine dönüşecek" dedi

KOZA ile girişimciler sanayiciye dönüşüyor

ANKARA TİCARET

Istanbul Sanayi Odası (ISO), İstanbul Kalkınma Ajansı desteğiyle başlattığı ISO Koza Girişim Programı ile geleceğin sanayicilerini yetiştirmeye en büyük desteği veriyor. ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, girişimcilik ekosisteminin yerli üretime büyük katkı sağlayacağına dikkat çekerek "ISO KOZA Girişim Hızlandırma Programı ile vereceğimiz eğitim ve mentörlüklerle girişimciler geleceğin sanayicilerine dönüşecek" dedi.

Bahçivan: "Sanayicilerimiz Türkiye için aş ve iş üretme derdinde. Girişimciliğin geçmişte maruz kaldığı ihmali de dikkate alarak, artık bu konuda kaybedecek vaktimiz yok. Girişimciler ihtiyaç duydukları networking

✓ **Istanbul Sanayi Odası (ISO)**, İstanbul Kalkınma Ajansı desteğiyle başlattığı **ISO Koza Girişim Programı** ile geleceğin sanayicilerini yetiştirmeye en büyük desteği veriyor. **ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan**, girişimcilik ekosisteminin yerli üretime büyük katkı sağlayacağına dikkat çekerek "ISO KOZA Girişim Hızlandırma Programı ile vereceğimiz eğitim ve mentörlüklerle girişimciler geleceğin sanayicilerine dönüşecek" dedi.

imkanlarına kavuşacak, sanayicilerimizin de ihtiyaç duyacağı Ar-Ge çalışmalarında kritik işbirlikleri oluşturulacak."

Istanbul Sanayi Odası (ISO), İstanbul Kalkınma Ajansı desteğiyle başlattığı ISO Koza Girişim Programı ile geleceğin sanayicilerini yetiştirmeye en büyük desteği veriyor. ISO, bir taraftan girişimcilik ekosisteminin hızlandırıldığı diğer taraftan girişimcilere eğitim, mentörlük ve danışmanlıklarla sanayi iş birliği imkanı sunduğu programı tanıtan bir toplantı ve panel düzenledi.

Nesnelerin İnterneti, Sağlık Teknolojileri, Savunma Sanayi ve Enerji adı altında dört başlıktan oluşan ISO Koza Girişim Hızlandırma Programı'nın lansmanı ve Sanayide Girişimcilik Paneline ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** ev sahipliği yaparken, toplantıya Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Fatih Kacır ile çok sayıda sanayici ve girişimci de katıldı.

Açılış konuşmasını yapan ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, ISO olarak ısrarla "katma değeri yüksek ve üretim odaklı" bir girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesini vurguladıklarına dikkat çekti. **Erdal Bahçivan** "Bu girişimcilik ekosisteminin bu ülkenin genç girişimcileri ile yerli üretime büyük katkı sağlayacağına inanıyoruz. Bu anlayış eşliğinde ISO olarak yeni dönemde oluşturduğumuz KOZA Girişim Hızlandırma Programı çerçevesinde girişimcilerimize vereceğimiz eğitim ve mentörlüklerle, onları geleceğin sanayicileri haline getirmeyi hedefliyoruz. Programa katılan girişimciler, ISO'nun sanayici üyeleriyle buluşma fırsatı yakalayacak ve girişimcilerin ihtiyaç

duydukları networking imkanları da bu program ile sağlanmış olacak. Aynı zamanda sanayinin ihtiyaç duyacağı Ar-Ge çalışmalarının adeta bir açık inovasyon mantığında, girişimcilerimiz ile karşılaşması yönünde de kritik işbirlikleri oluşturacağımızı düşünüyoruz" dedi.

Sanayinin geleceği açısından çok önemli olan girişim yatırımlarının dalgah bir seyir izlese de Türkiye'de hem sayılarının hem de niteliklerinin giderek arttığına işaret eden Bahçivan "Türkiye'de 2017 yılında 171 girişim toplamda 110,5 milyon dolar yatırım almış buna karşılık 2018 yılında 100 girişim yüzde 46'lık bir düşüş ile 59,2 milyon dolar yatırım almış. Bu yıl, 2017 dönemini de geçecek bir girişim yatırımının olmasını temenni ediyoruz. Özellikle TÜBİTAK ve KOSGEB'in verdiği desteklerin her geçen gün hacimlerinin artıyor olması da Türkiye Cumhuriyeti'nin bu ekosisteme ne kadar önem verdiğini gösteriyor. Ayrıca ekosistemde sevindiren haberlerin birisi de yatırımlarda yatırım ağırları dışında kurumların da katkısının bugüne kadar ki en yüksek seviyeye ulaşmış olması" dedi.

Girişimcilikte kaybedilecek vakit yok

Sanayicilerin Türkiye için aş ve iş üretme derdinde olduğunu vurgulayan Bahçivan "Biz sanayiciler, gerçekten zorlu koşullar altında toplumumuzun refahını artırmanın ve ekonomimizi geliştirmenin mücadelesini veriyoruz. Girişimciliğin geçmişte maruz kaldığı ihmali de dikkate

alarak, artık bu konuda kaybedecek vaktimizin olmadığına inanıyorum. Yenilikçi ve yaratıcı olmak, esneklik, risk alabilmek, önceden görebilmek gibi girişimcilik özellikleri; küresel ölçekteki günümüz iş yaşamında başarıyı getiren en önemli faktörlerdir. Böylesi bir bilinç ve anlayışın ne yazık ki bu topraklarda çok köklü olmadığını itiraf etmek gerekiyor. Ancak daha çok çalışarak ve küreselleşmeyi anlayarak önümüzdeki engelleri aşacağımızı, en büyük gücümüz olan genç nüfusumuzu da yaşlanmasını beklemekten ivedilikle kullanarak bu alanda var gücümüzle çabalamamız gerekiyor. Girişimcilik ekosisteminin olmazsa olmazı olan, yenilikçi ve inovatif fikirlere ulaşmak, yetenekleri keşfetmek, sermayeye ulaşmak, müşteri ile iletişim kurabilmek ancak paydaşların ve aktörlerin eş güdümü ile mümkün olmaktadır. KOZA Girişim Hızlandırma Programı'nın da bu koordinasyonu en iyi şekilde hizmete dönüştürüp girişimcilere sunmaya çalışacağına yürekten inanıyorum."

Türkiye, erken aşamada en büyük desteği sunan ülke

Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Fatih Kacır, kamu olarak girişim ekosisteminde önemli destekleri olduklarına dikkat çekerek "Yerli ve milli üretim milli teknoloji açısından yeni girişimleri çok önemsiyoruz. Türkiye, erken aşamada yüzde 95'lere varan kamu desteği sunan tek ülke. TÜBİTAK ve KOSGEB, erken aşamada girişimcilerin en önemli destekçileri arasında. 80'in üzerinde teknoparkımız var. 5.000'den fazla teknopark şirketimiz var. Çok büyük bir altyapıyı oluşturduk. Artık bu desteklere diğer oyuncuların, kurumsal şirketlerin daha fazla katkı sağlamasını bekliyoruz. ISO'nun kurumsal olarak başlattığı bu inisiyatif, pek çok iş insanının girişim ekosisteminde daha fazla dikkat vermesine ön ayak olacak. İstanbul'u küresel girişim ekosisteminin merkezi yapmaya kararlıyız. Bu toplantının bu hedefe güçlü bir ivme katacağına inanıyorum" dedi.

Üniversiteler, sanayiye kaliteli insan kaynağı desteği vermeli

İSO'da İstihdam Seferberliği TOPLANTISI GERÇEKLEŞTİRİLDİ

■ Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) "Burası Türkiye Burada İş Var" sloganıyla başlattığı "İstihdam Seferberliği" kapsamında İstanbul'da **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** tarafından işverenlere verilen ilave teşviklerle ilgili seminerler tüm hızıyla devam ediyor. İŞKUR İstanbul İl Müdürlüğü Tuzla, Başakşehir, Büyüçekmece, Beyoğlu ve Ümraniye Hizmet Merkezlerimiz SGK İstanbul İl Müdürlüğü yetkilileri ile birlikte OSB, Ticaret Borsası, İSTOÇ, Hadımköy-Arnavutköy Sanayici İş Adamları Derneği ve İMES Sanayi sitesinde üyelerine İŞKUR ve SGK teşviklerini anlattı.

